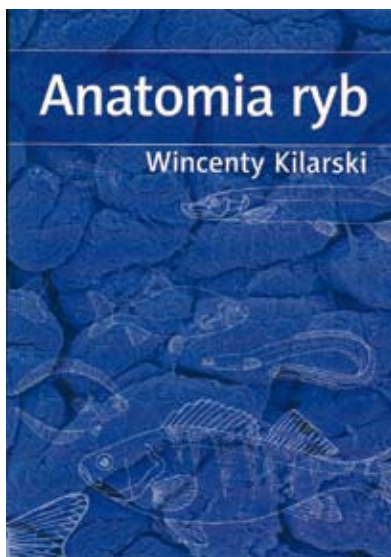

Kilarski Wincenty: **Anatomia ryb**. Wydanie pierwsze. Poznań: Powszechne Wydawnictwo Rolnicze i Leśne Sp. z o.o., 2012. ISBN: 9788309010807. 456 s.

W 2012 r. na rynek księgarski trafiła książka „Anatomia ryb” znakomitego cytologa i histologa, znawcy ultrastruktur komórkowych i mikroskopii elektronowej, emerytowanego profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego prof. Wincentego Kilarskiego. Dzieło to jest nowoczesnym podręcznikiem akademickim. Nie tylko stanowi rozwinięcie i uzupełnienie napisanej pół wieku wcześniej książki prof. Zygmunta Grodzińskiego „Anatomia i embriologia ryb”, ale jest nowym spojrzeniem na zagadnienie anatomii najliczniejszej grupy kręgowców, jaką są ryby. Na światowym rynku jest stosunkowo niewiele publikacji dotyczących anatomii tej grupy zwierząt, dlatego warto zwrócić uwagę na tę książkę.

Dzieło prof. Kilarskiego liczy 456 stron. Układ książki jest bardzo przejrzysty. Podzielono ją na 15 rozdziałów zakończonych spisem cytowanej literatury, mini słownikiem i indeksem. Dodanie mini słownika nazw polsko łacińskich badanych taksonów było dobrym pomysłem biorąc pod uwagę ich dużą liczbę. Każdy rozdział został bogato zilustrowany. Książka zawiera w sumie 181, często złożonych, rycin. Są to szczegółowe schematy, rysunki i zdjęcia wykonane za pomocą mikroskopu świetlnego oraz, tam gdzie to było konieczne, mikroskopu elektronowego. Te doskonałe zdjęcia są mocną stroną książki. Podrozdziały są wyraźnie oddzielone, a wytłuszczenia wskazują czytelnikowi, na co zwrócić uwagę. Ze względu na zróżnicowanie budowy, spotykane wśród ryb, książka zawiera opisy anatomiczne gatunków występujących nie tylko w Polsce czy w Europie, ale również

egzotycznych. W książce znajdziemy opisy dotyczące anatomii przede wszystkim ryb kostnoszkieletowych, ale również przedstawicieli kręgloustych, ryb chrzęstnoszkieletowych jak i dwudysznych. Autor przedstawił współczesną systematykę ryb wraz z opisem przedstawicieli najbardziej charakterystycznych gatunków. W rozdziale „Kształty ciała ryb, sposoby pływania” czytelnik znajdzie wiele ciekawych informacji na temat poruszania się ryb w wodzie. Szkoda, że zabrakło opisu mechanizmów poruszania się ryb poza środowiskiem wodnym. Dotyczy to jednak bardzo nielicznych gatunków. Bardzo dobrze opisany i zilustrowany został rozród ryb, w tym strategię rozmnażania. Następnie Autor obszernie przedstawił budowę mięśni i szkieletu, pokrycie ciała oraz poszczególne układy i narządy często w odniesieniu do wyższych taksonów. Bardzo rozbudowaną częścią jest rozdział poświęcony narządom zmysłów, w tym oczywiście linii nabocznej, węchu czy wzroku, jak i elektroreceptorom. Szczegółowo też opisano gruczoły dokrewne. Bardzo ciekawe są informacje na temat barw i mechanizmu ich zmiany u ryb, gruczołów jadowych i narządów świetlnych (rozdział „Pokrycie ciała”), czy narządów i receptorów elektrycznych wraz z mechanizmami ich działania (rozdział „Mięśnie”). Równie ciekawe informacje znajdziemy np. w rozdziale „Układ oddechowy”, gdzie opisano nie tylko budowę skrzeli, ale również nibyskrzela, labirynt, płuca, jelito tylne czy pęcherz pławny, jako narządy oddechowe. Czytelnik dostaje więc solidną porcję aktualnej wiedzy na temat budowy ryb.

Porównanie zawartości omawianego dzieła z książką prof. Grodzińskiego pokazuje jak poszerzyła się wiedza w tej, zdawałoby się, już dobrze zbadanej, klasycznej dziedzinie biologii w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat. Książka „Anatomia ryb” została jasno napisana i dobrze się ją czyta, mimo, że wiele zagadnień nie należy do łatwych. Literatura została podana dla poszczególnych rozdziałów, co jest wygodne dla czytelnika, zwłaszcza naukowców i studentów chcących sięgnąć do materiałów źródłowych i jeszcze bardziej zgłębiać tajniki anatomii ryb. Książka została dobrze przygotowana i dopracowana edytorsko. Podręcznik jest cennym źródłem wiedzy dla wykładowców i studentów uczelni rolniczych oraz uniwersytetów, w tym wydziałów biologii, weterynarii i nauki o zwierzętach. Mogą skorzystać z niego wszyscy zainteresowani biologią, a w szczególności morfologią ryb. Gorąco polecam im to unikalne, świetnie napisane i wydane dzieło.

Robert Gwiazda
Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków